

Saksframlegg

KVALITETSIKRING AV TILBUDET I SFO

Arkivsaksnr.: 04/17832

Forslag til innstilling:

A.

Bystyret vedtar følgende endringer i vedtekter for skolefritidsordningen i grunnskolen i Trondheim. Endringene gjøres gjeldende fra 30.08.2007.

5. Foreldrebetaling

- 5.1 Bystyret fastsetter foreldrebetaling i forbindelse med den årlige budsjettbehandlingen, samt eventuelle regler for moderasjoner og friplasser.
- 5.2 Informasjon om foreldrebetaling og beregningsgrunnlag utarbeides i sammenheng med den årlige budsjettbehandlingen.
- 5.3 I samråd med Brukerrådet kan rektor bestemme at det tas ekstra betalt for heldagsturer i skolens ferier. Det forutsettes at det finnes alternative aktiviteter uten ekstra betaling.

6. Åpningstid

- 6.1 Skolefritidsordningen gir tilbud alle virkedager med unntak av skolens planleggingsdager.
- 6.2 Den daglige åpningstiden skal være innenfor tidsrommet 07.00 - 17.00, tilpasset behovet ved de enkelte skolene og etter drøfting i brukerråd.
- 6.3 Innenfor tildelt budsjetttramme skal skolen alene eller i samarbeid med andre tilby sommeråpen SFO.
- 6.4 Alle barn skal ha ferie fra SFO og den gjennomføres med 3 uker i sommerferien og 5 dager i løpet av skoleåret på skolens planleggingsdager.
- 6.5 Tiden barnet tilbringer i SFO regnes som total tid på skolen minus oppholdstiden til undervisning. Summen som da framkommer for hel uke skal samsvare med timetallet i betalingssatsen.
- 6.6 Det kan avtales avregning over lengre perioder når foreldres arbeidstid tilsier det.
- 6.7 Oppholdstid i SFO på ferie og fridager regnes likt med skoledager.

B.

Bystyret tar til etterretning det arbeidet som gjøres for å utvikle og sikre kvalitet i innholdet i tilbudet.

1. BAKGRUNN

I sak 74/06 Status og veien videre for skolefritidstilbudet, reises det en rekke problemstillinger som likebehandling av timeuttak i forhold til betalingssetser, regler for innkreving av ekstra foreldrebetaling, igangsetting av forsøk med heldagsskole, kvalitet i innholdet, tilbudet til barn med spesielle behov og sikring av ressursene i SFO.

I sak 159/06 Oppholdstilbud og endring i betalingssetser for skolefritidsordningen fra 2007, bestemte bystyret overgang til to oppholdstilbud fra 01.01.08.

Denne saken drøfter behovet for vedtektsendringer for å sikre felles kvaliter i SFO. Brukermedvirkning, forståelse av oppholdstid til daglig og i ferier og betaling for ekstra aktiviteter foreslås regulert med tillegg i vedtektene.

Videre drøftes forholdene for barn med nedsatt funksjonsevne og hvordan heldagskole/utvidet skoledag vil påvirke utviklingen av tilbudet i SFO. Det redegjøres også for hvordan det er igangsatt arbeid med å sikre felles utvikling av innholdet i tilbudet, slik bystyret har bedt om.

2. STATUS OG FORSLAG VIDERE

2.1 Brukerstyring

Den enkelte skole har til nå hatt stor frihet til selv å utforme tilbudet i samarbeid med brukerne. Rådmannen foreslår noen felles rammer for tilbudet fra nå av. Dette gjelder både oppholdet og innholdet.

Brukerinnflytelse har vært viktig og riktig for utvikling av kvalitetene i SFO. Det tette samarbeidet med foreldrene i utformingen av tilbudet har gitt stor grad av fleksibilitet og tilpassing. Dette er en dialog rådmannen ønsker skal fortsette. Brukerådets innflytelse på tilbudet foreslås tydeliggjort, formalisert og nedfelt i vedtekter.

2.2 Oppholdstilbud

Skolene har benyttet seg av den friheten som ligger i dagens vedtekter til å utforme åpningstida ulikt og dette har resultert i at foreldre opplever uønska ulikheter mellom skoler i hva de får igjen for samme kontingent.

Noen skoler har åpent alle dager og andre har stengt deler av året når det er ferie. De fleste har åpent alle dager i ferier i løpet av skoleåret, med noen få unntak på små skoler i jule og påskeferie.

Vel halvparten av skolene tilbyr sommeråpen SFO enten alene eller i samarbeid med andre skoler.

Det er også ulikheter i hvordan barn med deltids plass får tatt ut sitt tilbud på skolefrie dager. Enkelte skoler har gitt tilbud 2-3 dager pr. uke i ferien når barnet har redusert plass og andre har gitt tilbud hver dag, men med redusert timetall. Dette har gjort at tilbudet har fungert ulikt i høst-, jul- og påske- og sommer ferie. Forskjellen i praksis har gitt forskjellig grad av tilsyn innen de 11 måneder det betales for. Rådmannen ønsker å vedtektsfeste at SFO skal gi tilbud alle virkedager med unntak av planleggingsdager. Det betyr at alle barn i SFO har et tilbud på 11 måneder og skal ta ferie 3 uker om sommeren og ha fri på skolens studiedager.

Skolene har to forskjellige måter å definere oppholdstid på. En stram ordning innebærer at skolen tilbyr et

Trondheim kommune

på forhånd antall definerte tidsperioder hvor barnet kan komme på SFO. Et mer fleksibelt tilbud innebærer at foreldre fritt kan velge oppholdstid ut fra det antall timer som betalings-satsen dekker. Mer enn 80% av skolene tilbyr fleksibelt uttak av oppholdstiden. Dette er i tråd med foreldres behov for løpende tilpassing av tilsynet for eget barn. Kommunalt foreldreråd for grunnskolen mener det er viktig med fleksible oppholdstilbud. Samtidig er forutsigbarhet for rektorene av betydning for å kunne planlegge mest mulig effektiv ressursbruk.

Fleksible løsninger for oppholdstid gjennomføres på både store og små SFO. Rådmannen ser ingen grunn til å stramme inn dagens praksis. Samtidig ser rådmannen behovet for klargjøring av hvordan en skal forstå bruken av timer i oppholdstilbudet. Derfor foreslår rådmannen tillegg i vedtektene for SFO, der avregning av oppholdstiden defineres som total tid på skolen minus den tiden som utgjør det obligatoriske tilbudet, jfr. bestemmelsene om skoledagens lengde. Summen som da fremkommer for hel uke skal da være lik eller mindre enn timetallet i betalings-satsen. Av hensyn til foreldre som jobber skift eller har varierende arbeidstid kan det avtales avregning over lengre perioder enn en uke.

Rådmannen mener det er viktig med dialog mellom skolen og foreldre for å finne de beste løsningene for daglig åpningstid for den enkelte skole. I følge vedtektene skal åpningstiden være innenfor tidsrommet 07⁰⁰-17⁰⁰, bystyret har vedtatt i 1997, minimum åpningstid fra kl 07³⁰-16³⁰ (16⁴⁵ for 1. trinn). Rådmannen mener det er viktig å involvere brukerne før en fastsetter åpningstiden i SFO og foreslår tillegg i vedtektene som sikrer at åpningstidene ut over minimum, drøftes i brukerrådet før fastsetting.

2.3 Sommeråpent

I dag er det opp til den enkelte skole å fastsette åpningstid i sommerferien. Det er stor forskjell på skolenes praksis. Flere skoler holder stengt i 2-3 uker i juli. Andre skoler har åpent hele sommeren. Avvikling av ferie for barna følger ikke samme mønster for alle og mange opplever at SFO er stengt når ferien med foreldrene er over. Dette gir forskjell i opplevd kvalitet. Rådmannen vil derfor foreslå vedtektsendring som sikrer sommeråpent SFO. Det vil ikke være praktisk eller økonomisk forsvarlig å pålegge alle skolene å holde sin SFO åpen. Dette gjelder spesielt på små skoler, men den enkelte skole har ansvar for at det finnes et tilbud til alle barn hver virkedag gjennom hele året. Skolene pålegges å samarbeide for å finne de beste løsningene. Dette betyr at noen barn vil få tilbudet om SFO i ferien på annen skole.

2.4 Ekstra betaling for aktiviteter

Det er i dag forskjellig praksis skolene i mellom, med hensyn til å kreve ekstra betaling for aktiviteter i ferier. Det er gjennomført innstramminger med hensyn til at det obligatoriske skoletilbudet skal være gratis. Ved å beholde aktivitetsbetaling i SFO, vil betalingspresset fortsatt oppleves vanskelig for foreldre med lav betalingssevne. Rådmannen foreslår derfor å stramme inn denne praksisen og fastholde at aktiviteter i SFO i utgangspunktet skal dekkes av skolen. Ekstra betaling for heldagsturer i skolens ferier kan kreves inn, men da i samråd med brukerrådet. Det er en forutsetning at det finnes alternative aktiviteter for barna som dekkes over budsjettet. Rådmannen foreslår at regler for betaling av ekstra aktiviteter tas inn i vedtektene. Det kan fortsatt være mulighet for å motta gaver eller "tjene" inn penger fra divers salgsaktiviteter og lignende.

Rådmannen ønsker å fastholde at SFO er en tilsyns- og omsorgsordning. For å ivareta variasjon i SFO-dagen, oppfordrer rådmannen til samarbeid med lag og organisasjoner uten ekstra betaling.

Unntaket fra de nevnte prinsippene vil være undervisning fra musikk- og kulturskolen i SFO-tida. Dette prøves nå ut ved noen skoler, slik bystyret har vedtatt. Spesielt er det lagt til rette for sambruk på Byåsen

Trondheim kommune

og Blussuvoll skoler der en har laget egne lokaler for dette formål. TKMK har egne retningslinjer for betaling fastsatt av bystyret.

2.5 Kvalitet i SFO

Kvalitetsutvikling i SFO er en integrert del av utviklingsprogrammet for 06- 09 for grunnskolen. En erfaren SFO-leder er frikjøpt som prosjektleder for dette arbeidet. Det er laget en prosjektbeskrivelse med handlingsplan 06- 09. Prosjektbeskrivelsen har vært presentert og diskutert med rektorgruppa, brukerrådene, kommunalt foreldreråd og organisasjonene.

Følgende tiltak gjennomføres for å sikre utvikling av kvalitet ved alle skolene:

- Kartlegging av ulike kvaliteter gjennom skjema og besøk
- Nettverk for SFO i bydelene for erfaringsutveksling
- Prosjektmidler tildeles nettverkene innen satsingsområder
- Felles fagdager for alle skolene
- Utvikling av konkrete tiltak og synliggjøring/markedsføring

Følgende tema fokuseres nå:

- Barns medvirkning på egne vilkår
- Utvikle sterkere bånd mellom SFO og skole
- Kurstilbud innen fysisk aktivitet og mat/ ernæring
- Kommunikasjon mellom voksne og barn

Samarbeidsprosjekt:

SFO-prosjektet har tett samarbeid med forebyggende-koordinator og prosjektet "Vi bryr oss", kulturell nistepakke og TKMK.

Av eksterne samarbeidspartnere kan nevnes NTNU med teknologi og design, idrettskretsen og førskolelærerutdanninga (DMMH).

2.6 Heldagsskole

Heldagsskolen slik vi kjenner det fra skoledebatten på 90-tallet, innbetattet en skoledag hvor en søkte å innlemme store deler av barns fritidsaktiviteter i skolen og i SFO. I Trondheim er det utviklet samarbeid med lag og organisasjon om aktivitetstilbud. TKMK utvikler nå i samarbeid med skolene modeller for samhandling der barn mottar tilbud i SFO-tiden. Full integrering av aktiviteter i SFO sammen med idrett, kor, korps, m.m. finner vi lite av i Trondheim. Erfaring fra andre kommuner og hos oss viser at det ikke er lett å legge aktiviteter fra lag organisasjoner inn i SFO-tiden. En av de største hindre er at instruktører er bundet til eget arbeid i den tiden som barna er på SFO.

I de senere årene er skoledagen gradvis utvidet for elevene også på de laveste trinn i barneskolen.

Oppholdstiden i SFO er som en følge av dette gått ned. I Stortingsmelding 16 (2006/07) "Tidlig innsats for livslang læring" innføres begrepet "en helhetlig skoledag", et mer dekkende uttrykk for det framtidige innholdet i skolen. En skoledag der innholdet fra læreplanen og tilbudet i SFO kobles godt sammen, gir en dag med rom for variert innhold, med læring, fysisk aktivitet, gode måltider og frie aktiviteter.

Målet med tiltakene i St. meld. 16 er å gi opplæring som sikrer elever nødvendige grunnleggende ferdigheter. Meldingen fremhever viktigheten av å sette inn støttetiltak så raskt som mulig når en ser elever som strever eller oppdager problemer eller andre utfordringer i læringsarbeidet. Tidlig intervensjon er et viktig prinsipp i meldingen. Et tiltak som foreslås i meldingen er å utvide skoledagen for elevene på 1.-4. trinn fra 23 til 28 timer pr. uke, hvor det skal legges til rette for leksehjelp og økt fysisk aktivitet.

Trondheim kommune

Rådmannen viser til Sak 147/06 om skoledagens lengde i grunnskolen i Trondheim hvor det er fastlagt lokale rammer.

Endringene i skoledagens lengde vil påvirke utviklingen av SFO. I sak 0176/07 til formannskapet gjøres det rede for utprøving av utvidet skoledag ved skoler i Trondheim, skoleåret 2007/08, et forsøk som er utvidet til å gjelde hele 7 skoler. Utprøvingen vil gi verdifull innsikt i de utfordringer som ligger i samspillet mellom opplæring og SFO og hvordan hverdagen til elevene vil endre seg. Det vil under utprøvingen bli lagt til rette for utvidet samarbeid med TKMK. Rådmannen mener at utprøving av utvidet skoledag og integrering av kulturskoletilbud vil ivareta den bestilling som bystyret vedtok i sak 20/07, ...*om forsøksvirksomhet mot heldagsskole, der skolemåltid, fysisk aktivitet og kulturskoleaktivitet inngår.*

Med mer fokus på tid til læring i skolen vil behovet for styrte aktiviteter i SFO minke. Barns behov for fri lek og fysisk aktivitet vil øke. Tilbudet i SFO vil endre seg gradvis etter hvert som undervisningstimetallet øker i grunnskolen. En økning av undervisningstiden med 5 timer pr. uke vil føre til tilsvarende kortere oppholdstid i SFO. Behovet for tilsyn vil synke og rådmannen tror flere foreldre vil velge minste oppholdstilbud.

Rådmannen ønsker derfor å avvente erfaringer med disse forsøkene før en går videre.

2.7 Barn med nedsatt funksjonsevne

Tilbudet på 1.-4. trinn i SFO er frivillig og likt for alle barn. Trondheim har tilbud om SFO på alle skoler med barnetrinn. Det er foreldrene som velger oppholdskategori og tidsperioden hvor barnet deltar i tilbudet. SFO tildeles ekstra ressurser for å gi barn med nedsatt funksjonsevne et likeverdig tilbud i SFO og gi utviklingsmuligheter. Ressursen tildeles skolene etter kartlegging av behov og sammen med grunnbemanninga, er dette ment å sikre et forsvarlig tilbud. Rektorene melder imidlertid at det er behov og faglige muligheter som gjør at det likevel oppleves å være ressursknapphet.

I sak 151/06 vedtok bystyret hvordan SFO tilbudet skal være for barn/unge med nedsatt funksjonsevne etter 4. skoleår, tilbudet skal være gratis.

Det er ofte de samme personene i SFO og i skolen som jobber med barn med nedsatt funksjonsevne. Kravet til kontinuitet, sammenheng og forutsigbarhet er ofte større for disse barna. Her er det skolen har et ansvar for å finne de gode løsningene til beste for barnet. Det er viktig at skolen ser helhetlig på skoledagen og at personalet som jobber med disse elevene, har riktig kompetanse og ferdigheter i forhold til oppgavene.

Alle barn har et tilbud i SFO på 11 måneder og skal ta ferie 3 uker om sommeren og har fri på skolens studiedager. Noen foreldre til barn med nedsatt funksjonsevne, har av forskjellige årsaker også behov for tilsyn i barnets ferie. Foreldre kan da søke Barne- og familietjenesten (BFT), forvaltningskontorene om avlastning i ferien. En slik avlastning kan gjennomføres i samarbeid med SFO og må da planlegges nøye og i god tid på forhånd, av hensyn til ferieplanlegging og disponering av personalet. BFT dekker kostnaden med ekstra bemanning i SFO. Ved opphold i SFO ut over 11 måneder gjelder vanlige betalingssetser for ekstra dager.

2.8. Fysioterapi til barn med nedsatt funksjonsevne

Trondheim kommune

Mange barn med funksjonsnedsettelse har stort utbytte av å bevege seg i vannet eller til hest og de får av den grunn slike behandlingstilbud en til flere ganger i året. Tilbudet gis til ca. 50 – 60 barn. Dette er ikke et tilbud som er å regne som et tilrettelagt tilbud i skolens regi, men det er et anbefalt helsetilbud. Tilbudet gis stort sett i SFO-tida for da er det tilgjengelig tid i basseng og på rideskolene. Barna trenger assistanse til behandlingstilbudet, under aktivitetene og tilbake til skolen.

Slik følge er i utgangspunktet foreldrenes ansvar på samme måte som til lege og tannlege. For disse familiene kan det være mange slike besøk og det har utviklet seg en praksis i SFO til å sende med assistent til slike avtaler. Det er imidlertid ikke avsatt ressurser til å assistere til slike behandlingstilbud. Selv om skolen har fått tilleggsressurser til assistent og lignende for å ivareta disse barna, så ses ressursene i sammenheng. På enkelte skoler har denne følgepraksisen ført til problemer fordi bemanningen til de andre barna har blitt for dårlig. Det er ikke ressurser til at en av personalet forlater basen.

Foreldre til barn med store funksjonsnedsettelse mottar forhøyet hjelpestønad fra NAV trygd for å kompensere for store og vedvarende omsorgsoppgaver. Foreldre kan bruke denne stønaden til å sørge for assistanse til behandlingstilbud. Kommunen har imidlertid ikke etablert praksis med å be alle foreldre ta dette ansvaret selv.

Barna som innvilges behandlingstilbud av fysioterapitjenesten har stort utbytte av tilbudet. Dette er familier med omfattende omsorgsoppgaver og rådmannen vurderer det som uheldig å trekke tilbake en service som er innarbeidet. Ved innføring av brukerstyrt personlig assistent vil det kunne åpnes nye muligheter. Løsninger rundt dette må heretter drøftes i forbindelse med individuell plan.

Det er beregnet at kostnadene til slik assistanse utgjør ca. 800.000 kr. pr. år. Dette har vært et "skjult" utgift i SFO og er en av forholdene som rektorene oppgir som årsak til at SFO-ramma ikke strekker til. Rådmannen har ikke mulighet for å kompensere for dette nå.

3. OPPSUMMERT

Saken er drøftet med organisasjonene uten at det kom fram vesentlige innvendinger. Forslaget til vedtekter har vært ute til høring på skolene og det er kommet inn kommentarer fra 8 skoler. Skolene trekker fram fordeler og ulemper med å ha åpent hver virkedag og ulike erfaringer med tilbud i hele sommerferien. Rådmannen mener de endringer som er foreslått i vedtektene sikrer lik kvalitet på tilbudet i SFO for alle skoler. Det stilles krav om samarbeid og dialog mellom skoler og brukere for å finne gode og fleksible løsninger i ferien til barna. Med god planlegging og koordinering av personalet vil ikke omleggingen medføre økte kostnader for ordningen.

Følgende forhold endres:

- rektor kan bestemme at det tas ekstra betaling for heldagsturer i samarbeid med brukerrådet
- SFO åpent alle virkedager med unntak av planleggingsdager
- den daglige åpningstiden drøftes med brukerråd
- alle barn skal ha 3 uker ferie om sommeren
- fleksibel beregning av oppholdstid i SFO og full utnyttning av timetallet i betalingssatsen

Det foreslås ikke endringer i:

- vedtektenes pkt 1. Formål
- vedtektenes pkt 2. Eierforhold
- vedtektenes pkt 3. Leke- og oppholdsareal
- vedtektenes pkt 4. Opptak – oppsigelse
- og vedtektenes pkt 7. Ledelse og bemanning

Trondheim kommune

Kvalitetsutviklingen i SFO er systematisert og utvidet gjennom et eget prosjekt der alle skoler er forutsatt å delta. Gjennom dette og igangsatt forsøksvirksomhet ligger det mange muligheter for å videreutvikle innholdet i SFO, tilpasset de valg som blir gjort for undervisningstimetallet. Rådmannen vil rapportere om erfaringer fra dette framover.

Rådmannen vurderer at tilbudet til barn med funksjonsnedsettelse og deres familier sett under ett er godt og omfattende. Det tenkes helhetlig, men understrekes at SFO ikke er et undervisningstilbud.

Servicen rundt helsetilbudet er ikke finansiert og det vil være behov for å finne løsninger på dette framover, slik at det generelle tilbudet ikke blir skadelidende.

Rådmannen i Trondheim, 07.08.2007

Jorid Midtlyng
kommunaldirektør

Per Erik Eimhjellen
rådgiver

Björg Jacobsen
rådgiver

Utrykte vedlegg: Sammenstilling av gamle og nye vedtekter for SFO
Prosjektbeskrivelse, Kvalitetsutvikling i SFO 06-09